

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 czerwca 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 2 marca 2022 roku przeliczył emeryturę Z. J. od dnia 1 marca 2022 roku, tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury.

Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia ustalone na dzień zgłoszenia wniosku o podjęcie wypłaty emerytury.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi (...).82 zł

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 377346,07 zł

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 206,40 m-cy

- wyliczona kwota emerytury wynosi (...).64 zł

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej:

$((...),82 + (...),07) / 206.40 = 2153,64 \text{ zł.}$

Po waloryzacji i przeliczeniu emerytura od 01.03.2022 wynosi 2647,82 zł

Od 01-08-2022 obliczona emerytura brutto wynosi 2647,82 zł.

Niniejszą decyzją ZUS uwzględnił w podstawie wymiaru kapitału początkowego wynagrodzenia zastępcze z tytułu zatrudnienia ubezpieczonego na terytorium Niemiec w okresie od 06-12-1982 r. do 10-12-1983 r.

(decyzja – k. 39-39 verte plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniósł Z. J. uznając, iż jest ona krzywdząca dla niego. Zdaniem wnioskodawcy ZUS przyjął zbyt niskie kwoty zarobków zastępczych za okres jego zatrudnienia na terenie Niemiec w okresie od 06-12-1982 r. do 10-12-1983 r.

(odwołanie – k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazano, że organ rentowy uwzględnił w podstawie wymiaru kapitału początkowego ustalone przez siebie wynagrodzenia zastępcze z tytułu zatrudnienia wnioskodawcy na terenie Niemiec w okresie 06.12.1982-10.12.1983.

W oparciu o § 10 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 1 kwietnia 1985r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz. U. z 1989r. Nr 11, poz. 63 ze zm.) - utrzymanym w mocy przepisami art. 194 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z,2022 r. poz. 504) w zw. z art. 116 ust. 5 ustawy emerytalnej - jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą przed 1 stycznia 1991r., do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia kwoty wynagrodzenia przysługującego pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik, był zatrudniony przed wyjazdem za granicę, tzw. wynagrodzenie zastępcze.

W przypadku osób zatrudnionych na terenie Niemiec, podstawę wymiaru świadczenia można ustalić w oparciu o wynagrodzenie innej osoby zatrudnionej w Polsce na takim samym lub podobnym stanowisku na jakim pracownik był ostatnio zatrudniony na terenie Niemiec.

Przy ustalaniu takiego wynagrodzenia zastępczego, o ile osoba zainteresowana nie przedłoży wynagrodzenia zastępczego we własnym zakresie, właściwa komórka organu rentowego ustala wynagrodzenie zastępcze na podstawie pozyskanego w wyniku przeprowadzonego postępowania - zaświadczenia wystawionego przez odpowiedni co do branży oraz profilu produkcji polski zakład pracy, stwierdzającego wysokość wynagrodzenia pracownika zatrudnionego w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim zatrudniona była osoba ostatnio na terenie Niemiec, a także o podobnym stażu pracy.

Z dokumentów pozostających w aktach sprawy wynika, że Z. J. na terytorium Niemiec zatrudniony był na stanowisku robotnik leśny.

Wynagrodzenie zastępcze ZUS ustalił na podstawie pozostającego w zbiorze organu rentowego zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 17 listopada 2003r., wydanego przez N. (...) N..

Zarobki organ rentowy przyjął bez uwzględnienia premii, ponieważ do ustalenia wynagrodzenia zastępczego nie przyjmuje się składników wynagrodzenia, które przysługiwały pracownikowi warunkowo lub uznaniowo np. premia regulaminowa, premie z zysku i inne.

(odpowiedź na odwołanie – k. 4-4 verte)

Na rozprawie w dniu 11 lipca 2023 roku wnioskodawca poparł odwołanie, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 11 lipca 2023 roku e-protokół (...):19:13 – 00:19:22 – płyta CD – k. 92)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. J. urodził się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

W ramach umowy rządowej wnioskodawca został skierowany do pracy w byłym NRD w okresie od dnia 2 grudnia 1982 roku do dnia 10 grudnia 1983 roku w zakładach (...). Praca rozpoczęła się w dniu 6 grudnia 1982 roku.

(pismo – k. 17, dokumenty – k. 18)

Skarżący wykonywał prace w lesie. Używał piły, siekiery, ciął drzewa. Jadąc rano do pracy zabierał też innych pracowników autobusem służbowym, gdyż posiadał odpowiednie uprawnienia do prowadzenia takiego pojazdu, potem pracował w lesie, a po pracy ich odwoził.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 11 lipca 2023 roku e-protokół (...):10:29 – 00:13:32 w związku z 00:02:36 – 00:08:44 – płyta CD – k. 92)

N. (...) w B. udzieliło szczegółowych informacji na temat zarobków pracownika porównywalnego zatrudnionego na stanowisku pilarza.

(pismo k 44-47)

Uprawnienia do wykonywania zawodu pilarza wnioskodawca nabył w dniu 23 marca 1983 roku.

(dokumenty w kopercie - k. 15, w tym umowa o pracę)

Decyzją z dnia 3 października 2017 roku ZUS ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku, uwzględniając okres jego pracy w Niemczech tj. od 6.12.1982 r. – 10.12.1983 r., przyjmując za ten okres wynagrodzenie minimalne.

(decyzja – k. 44-45 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego, pismo ZUS – k. 22 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 8 grudnia 2017 roku organ rentowy ustalił ostatecznie wnioskodawcy wysokość i podjął wypłatę emerytury od dnia 1 listopada 2017 roku, tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury.

Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia ustalone na dzień zgłoszenia wniosku o podjęcie wypłaty emerytury, tj. na dzień 14-11-2017 r.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 67164,82 zł

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 329768,04 zł

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 206,40 m-cy

- wyliczona kwota emerytury wynosi 1923,12 zł

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej:

$((...),82 + (...),04) / 206,40 = 1923,12 \text{ zł.}$

Od 01-02-2018 obliczona emerytura brutto wynosi 1923,12 zł.

(decyzja – k. 74-75 verte plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 2 marca 2022 roku wnioskodawca złożył do ZUS wniosek o ponowne przeliczenie emerytury i ustalenie wynagrodzeń zastępczych z tytułu zatrudnienia za granicą (na terenie dawnych Niemiec) w okresie od 6.12.1982 r. – 10.12.1983 r.

(wniosek – k. 27 -27 verte plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 30 maja 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie ustalił wartość kapitału początkowego wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 101 030,60 złotych.

(decyzja – k. 36-37 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 2 czerwca 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wydał zaskarżoną decyzję wskazując, że uwzględnił w podstawie wymiaru kapitału początkowego wynagrodzenia zastępcze z tytułu zatrudnienia ubezpieczonego na terytorium Niemiec w okresie od 06-12-1982 r. do 10-12-1983 r.

Wynagrodzenie zastępcze w poszczególnych latach ZUS ustalił w następujących kwotach:

- 1982 – 6147 zł (06.12.1982 r. – 31.12.1982 r.);

- 1983 – 86 872 zł (01.01.1983 r. – 10.12.1983 r.).

(pismo – k. 32, decyzja – k. 39-39 verte plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 21 lipca 2023 roku ZUS dokonał hipotetycznego wyliczenia kapitału początkowego i emerytury wnioskodawcy.

Wysokość zarobków zastępczych wnioskodawcy zatrudnionego w Niemczech tj. od 6.12.1982 r. – 10.12.1983 r. ustalono:

- przy przyjęciu wynagrodzeń zastępczych z RP-7 pracownika zatrudnionego na stanowisku robotnika leśnego za okres od 06.12.1982 r. do 22.03.1983 r. (N. (...) N.);

- przy przyjęciu wynagrodzeń zastępczych z karty wynagrodzeń pracownika na stanowisku pilarza za okres od 23.03.1983 r. do 10.12.1983 r. (N. (...) w B.).

Hipotetyczny wskaźnik wysokości podstawy kapitału początkowego ustalony z lat 1974- 1983 wyniósł 90,47%, a emerytura na dzień podjęcia wypłaty tj. 01-11-2017 r., wyniosła 2153,64 zł brutto, po przeliczeniu wynosiłaby 2202,62 zł brutto

Na dzień 01-03-2023 r. (po waloryzacji) emerytura wyniosła 3039,70 zł brutto, po przeliczeniu wynosiłaby 3106,57 zł brutto.

Organ rentowy dokonał hipotetycznego wyliczenia zgodnie z zasadami ustalania wynagrodzeń zastępczych, przy przyjęciu stałych składników wynagrodzenia przysługujących pracownikowi bezwarunkowo, tj.: wynagrodzenie zasadnicze, wartość pieniężną świadczeń w naturze (deputat), wysługe lat oraz wartość rekompensaty pieniężnej.

(pismo – k. 44, karta wynagrodzeń (N. (...) B.) – k. 45-47 verte, pismo ZUS z hipotetycznym wyliczeniem – k. 93, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 (N. (...) N.) – k. 42 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności dokumenty tj. dokumenty płacowe z Lasów Państwowych N. (...) B. pracownika zatrudnionego na stanowisku drwala motorniczego (pilarza) m.in. w roku 1983, takie jak karta wynagrodzeń oraz dokumenty z N. (...) N. pracownika zatrudnionego na stanowisku robotnik leśny w latach 1982-1983 takie jak: zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

Na podstawie tych dokumentów przyjęto składniki wynagrodzenia w postaci: wynagrodzenia zasadniczego, deputat, wysługe lat oraz wartości rekompensaty pieniężnej. Natomiast nie przyjęto następujących składników wynagrodzenia: premii regulaminowej, premii z zysku, gdyż składniki te są uzależnione od indywidualnej pracy danego pracownika. Premia ma charakter uznaniowy i zależy od pracy danego pracownika oraz od oceny przełożonego.

Ponadto Sąd przyjął za wiarygodne hipotetyczne wyliczenie dokonane przez ZUS w piśmie z dnia 21 lipca 2023 roku, które jest zgodne z dokumentacją płacową pracowników wykonujących pracę w kraju w okresie zatrudnienia wnioskodawcy za granicą i zatrudnionych w tym samym charakterze co ubezpieczony: od 06.12.1982 r. do 22.03.1983 r. – robotnika leśnego, od 23.03.1983 r. do 10.12.1983 r. – pilarza oraz odpowiada treści przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.) oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. Szerzej na ten temat Sąd wypowie się w dalszej części uzasadnienia, na gruncie rozważań prawnych.

Wskazane hipotetyczne wyliczenie nie było kwestionowane przez wnioskodawcę pod względem rachunkowym, stąd też Sąd nie znalazł podstaw, aby odmówić mu wiarygodności w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd dał również co do zasady wiarę zeznaniom wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie należało uznać za w części zasadne, jednak nie może zostać uwzględnione w takim zakresie w jakim odwołujący się tego domaga.

Z uwagi na przedmiot sporu tytułem wstępu podkreślania wymaga, że wnioskodawcy jako osobie urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 r., przysługuje prawo do emerytury w myśl art. 24 i następnych ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2023.0.1251), zwanej dalej ustawą emerytalną.

Wymieniony przepis art. 24 wskazuje, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego, co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Zasady obliczania wysokości emerytury określonej w art. 24 zostały ustalone w art. 25-26 ustawy emerytalnej.

W myśl art. 26 emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 ustawy przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183 ustawy.

Z kolei z art. 25 ust. 1 ustawy wynika, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ustawy, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

W świetle zacytowanych przepisów jednym z podstawowych elementów obliczenia wysokości przyznanej ubezpieczonemu emerytury jest kapitał początkowy.

Zgodnie z art. 173 ust. 1-3 ustawy emerytalnej ustala się go dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek.

Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Jego wartość ustala się na dzień wejścia w życie ustawy.

Z kolei w myśl art. 174 ust. 1 i 2 ww. ustawy, wyliczenia kapitału dokonuje się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Na podstawie art. 15 ust. 1 ustawy, podstawę wymiaru emerytury stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu. (ust. 6).

Ponadto, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt. 5 oraz okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt. 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl art. 15 ust. 2a jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

W rozpoznawanej sprawie spór sprowadzał się do wysokości zarobków osiągniętych przez wnioskodawcę, kiedy to był zatrudniony za granicą. Wnioskodawca kwestionując decyzję ZUS z dnia 2 czerwca 2022 roku podnosił w odwołaniu, że w jego ocenie ZUS przyjął zbyt niskie kwoty zarobków zastępczych za okres jego zatrudnienia na terenie Niemiec w okresie od 06-12-1982 r. do 10-12-1983 r.

Odnosząc się do powyższej spornej kwestii wskazać należy, że zgodnie z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011, Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. obowiązuje od 23 listopada 2011 r. i ma zastosowanie do wniosków w sprawach świadczeń złożonych od daty jego wejścia w życie. Zastąpiło ono rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r., Nr 10, poz. 49, ze zm.), które dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości określało w sposób podobny. I tak zgodnie z § 20 pkt. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. - środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników były zaświadczenia zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Jednocześnie należy mieć na uwadze, że wysokość wynagrodzenia musi być ustalona w sposób ścisły.

Orzeczenia Sądu Najwyższego jakie zapadły jeszcze na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. są zgodne co do tego, że ograniczenie co do środków dowodowych wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym nie ma zastosowania w postępowaniu sądowym przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za celowe i pożądane. Wysokość uzyskiwanego uposażenia może być zatem ustalana także przy pomocy innych pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia zainteresowanego / por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 r. sygn. akt II UKN 186/97, opubl. OSNP 1998/11/342; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2006 r. sygn. I UK 115/06, opubl. Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2007, Nr 17-18, poz. 257, str. 753/.

Przy czym nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy. Twierdzenia te muszą być udowodnione. Nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.) /por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996r.,

sygn. akt I CKU 45/96, opubl. OSNC z 1997r., z.6-7, poz.76; wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 1998 r., sygn. II UKN 244/98, opubl. OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 662/.

W orzecznictwie wskazuje się, że nie jest możliwe ustalenie wysokości emerytury w oparciu o jakąś hipotetyczną uśrednioną wielkość wynagrodzenia, a także jego składników w postaci dodatków za pracę oraz premii uzyskiwanej przez ubezpieczonego. Stosunek pracy ma bowiem zawsze charakter indywidualny, określone warunki zatrudnienia mają charakter niepowtarzalny, ponieważ zostały ustalone między pracodawcą i konkretnym pracownikiem. Uśrednione obliczenie wysokości wynagrodzenia nie może oddać indywidualnych cech właściwych dla danego stosunku pracy. W przypadku wynagrodzenia zasadniczego lub innych obligatoryjnych składników wynagrodzenia, wynikających z obowiązujących przepisów, można przyjąć najniższe wynagrodzenie obowiązujące w czasie, którego dotyczy żądanie uwzględnienia tego okresu do przeliczenia podstawy emerytury (por. wyroki Sądu Najwyższego z 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 lutego 2013 r., III AUa 838/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 stycznia 2015r.).

Zgodnie z dyspozycją art. 22 ustawy emerytalnej Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty, uwzględniające w szczególności:

- 1) przypadki, w których do podstawy wymiaru emerytury lub renty dolicza się niektóre wypłaty dokonane na rzecz pracownika, jeżeli wypłaty te w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy były uwzględniane przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty, mimo że były wyłączone z podstawy wymiaru składek;
- 2) przypadki, w których podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników zatrudnionych za granicą ustala się na podstawie wynagrodzenia przysługującego pracownikom zatrudnionym w tym okresie w kraju w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę, albo na podstawie kwot ryczałtowych.

Do chwili obecnej nie zostało wydane rozporządzenie w oparciu o delegację zawartą w art. 22, a zatem – stosownie do treści art. 194 ustawy - w zakresie niesprzecznym z ustawą, należy uwzględniać regulacje rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (tekst jedn. Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 z późn. zm.).

Przepis § 10 wskazanego rozporządzenia stanowi, iż jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru pracownik zatrudniony był za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia:

1. kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju lub
2. jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 roku – kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę, tzw. wynagrodzenie zastępcze.

Z przepisu tego wynika więc jednoznacznie, że - niezależnie od tego, ile dany pracownik faktycznie za granicą zarabiał - na potrzeby obliczenia wysokości jego emerytury możliwe jest wyłącznie posłużenie się dwoma sposobami wyliczenia podstawy wymiaru jego świadczenia za ten okres. Po pierwsze: można wziąć pod uwagę takie kwoty, od których odprowadzono składkę na ubezpieczenia, tj. sprawdzić na jakiej zasadzie odbyło się odprowadzenie tych składek - czy wzięto pod uwagę konkretne kwoty zarobków, czy też posłużono się jakimś uproszczonym mechanizmem - w tym drugim przypadku składki nie są jednak odprowadzane " od kwot", a więc nie można kierować się ich wysokością przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia. Po drugie: można (ale tylko w przypadku zarobków uzyskanych do końca 1990 r.) wziąć pod uwagę wysokość zarobków innego pracownika, zatrudnionego w tym czasie w kraju na porównywalnym stanowisku (tj. ustalić hipotetycznie ile dany ubezpieczony zarabiałby, a więc i od jakich kwot byłyby za niego odprowadzane składki na ubezpieczenia, gdyby w tym czasie pracował w kraju a nie zagranicą).

W tym miejscu należy dokonać wykładni celowościowej przepisu §10 rozporządzenia. Przepis §10 nakazuje przyjęcie, jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 roku – kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę. Zamiar ustawodawcy wydaje się w tym zakresie oczywisty. Okresy pracy za granicą przed dniem 1 stycznia 1991 roku zostały potraktowane jako okresy składkowe. Jednocześnie najczęściej za te okresy pracy nie były odprowadzane składki od realnie otrzymywanych wynagrodzeń przez pracowników za granicą, które to wynagrodzenia były znacznie wyższe niż wynagrodzenia pracowników porównywalnych w kraju. W związku z powyższym ustawodawca wprowadził fikcję prawną, która miała na celu uwzględnienie wynagrodzeń dla tych pracowników, jednakże nie w wysokościach faktycznie otrzymywanych (brak odprowadzania składek), ale w wysokościach otrzymywanych w tym czasie przez pracowników zatrudnionych na takich samych lub podobnych stanowiskach w kraju. Powyższe dawało pewność, że osoby pracujące za granicą będą miały uwzględnione wynagrodzenie przynajmniej w takiej wysokości.

W toku postępowania sądowego przedłożono dokumentację zastępczą dotyczącą zarobków osiągniętych przez innych pracowników wykonujących pracę w kraju w okresie zatrudnienia wnioskodawcy za granicą i zatrudnionych w tym samym charakterze co ubezpieczony, mając na uwadze, że zgodnie z § 10 pkt. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent, możliwe jest przyjęcie zarobków zastępczych innej osoby. W ocenie Sądu powyższa dokumentacja mogła podlegać uwzględnieniu przy wyliczaniu wysokości świadczenia emerytalnego należnego wnioskodawcy i dopuszczalnym było zastąpienie rzeczywistego wynagrodzenia wnioskodawcy, którego nie był on w stanie udowodnić dokumentami płacowymi, wynagrodzeniem innego pracownika zatrudnionego w tym okresie w kraju w takim samym lub podobnym charakterze..

W sprawie Sąd dopuścił także dowód z przesłuchania ubezpieczonego, co pozwoliło w sposób wszechstronny przeanalizować zasadność wniesionego przez niego żądania.

Przyjmując wynagrodzenie zastępcze pracownika wykonującego pracę w kraju w okresie zatrudnienia wnioskodawcy za granicą Sąd miał na względzie, że ubezpieczony uprawnienia do wykonywania zawodu pilarza nabył dopiero w dniu 23 marca 1983 roku. Oznaczało to, że pracy na tym stanowisku nie mógł wykonywać w okresie od dnia 6 grudnia 1982 roku do dnia 22 marca 1983 roku. Wnioskodawca zeznał także, że w tamtym czasie wykonywał prace w lesie. Wobec powyższego, zdaniem Sądu, zasadnym stało się przyjęcie za ten okres wynagrodzenia zastępczego pracownika zatrudnionego na stanowisku robotnika leśnego (N. (...) N.).

Z kolei za okres od dnia 23 marca 1983 roku do dnia 10 grudnia 1983 roku, kiedy to skarżący legitymował się już stosownym uprawnieniem do pracy na stanowisku pilarza, w kontekście jego zeznań, że wykonywał on prace pilarza – ścinał drzewa, wynagrodzenia zastępczego pracownika zatrudnionego na stanowisku pilarza. Sąd zwrócił się w toku postępowania do kilku Nadleśnictw w Polsce, z których otrzymał odpowiedzi. Niektóre z nich nie zatrudniały pilarzy, zaś inne podały stosowne informacje. Sąd przyjął, że należy dokonać obliczenia wynagrodzenia zastępczego odwołującego na podstawie danych przekazanych z N. (...) w B., które to wynagrodzenia okazały się być korzystne dla skarżącego.

Sąd ustalił na podstawie karty wynagrodzeń pracownika zatrudnionego w N. (...) w B. na stanowisku pilarza i zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 pracownika zatrudnionego na stanowisku robotnika leśnego w N. (...) N., wykonujących pracę w kraju w okresie zatrudnienia wnioskodawcy za granicą, hipotetyczny wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wnioskodawcy, który wyniósł 90,47% z lat 1974-1983 (dotychczasowy wskaźnik wynosił 86,41%). Wartość hipotetycznie wyliczonej emerytury z uwzględnieniem dokumentacji zastępczej na dzień podjęcia jej wypłaty tj. 01-11-2017 r., wyniosła 2153,64 zł brutto, po przeliczeniu - 2202,62 zł brutto. Na dzień 01-03-2023 r. (po waloryzacji) emerytura wyniosła 3039,70 zł brutto, po przeliczeniu - 3106,57 zł brutto.

Powyższy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z 10 najkorzystniejszych lat kalendarzowych jest wyższy od dotychczasowego wskaźnika wynoszącego 86,41 % i emerytura przy jego zastosowaniu jest wyższa. Tym samym spełnione zostały przesłanki do przeliczenia emerytury Z. J.. Wnioskodawca wyliczeń tych nie kwestionował.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przeliczył emeryturę Z. J. od dnia 1 marca 2022 roku, przy uwzględnieniu za okres od 6 grudnia 1982 roku do 22 marca 1983 roku wynagrodzeń zastępczych z Rp-7 z N. (...) N. na stanowisku robotnika leśnego, a za okres od 23 marca 1983 roku do 10 grudnia 1983 roku wynagrodzeń zastępczych z karty wynagrodzeń z N. (...) w B. na stanowisku pilarza – punkt 1 sentencji wyroku.

W pozostałej zaś części Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie wnioskodawcy, jako bezzasadne oddalił – punkt 2 sentencji wyroku.